

Wydawca zapewnił dziełu śnieżnobiały papier, logiczną dyspozycję treści, dobrą reprodukcję rycin, w pełni czytelną i zróżnicowaną czcionkę oraz twardą kilkubarwną, estetyczną okładkę. Na jej tytułowej stronie widnieje

fotografia jednego ze zbrodniczych eksperymentów, a na końcowej — obszerny biogram autora z jego barwną podobizną.

HENRYK GAERTNER

Zygmunt Wiśniewski

Lekarze i izby lekarskie w Drugiej Rzeczypospolitej
Naczelna Izba Lekarska, Warszawa 2007, ilustr., stron
415, ISBN 978-83-915636-4-9

Autorem dzieła jest, jak w swym słowie wstępnym stwierdza Konstanty Radziwiłł, prezes Naczelnej Izby Lekarskiej, „nieustrudzony pisarz historii środowiska polskich lekarzy i izb lekarskich” — Zygmunt Wiśniewski. Jego książka nosi podtytuł „Szkice dokumentalne i historyczne” i dowodzi igrze benedyktyńskiej pracy autora, zwłaszcza jeśli chodzi o zakres i wielopłaszczyznowość podjętego tematu, zastosowanie wymogów warsztatu naukowego i oparcie się na obfitych materiałach.

Dzieło omawia dwie połowy dwudziestolecia międzywojennego, lata: 1918–1928 i 1929–1939. Przedstawia najpierw służbę zdrowia i lekarzy pierwszej połowy międzywojnia. Autor opisuje polską służbę zdrowia i lekarzy w latach narodzin II RP, organizację tej służby i pierwsze ustawy, kontrowersyjne kasy chorych, środowiskowe — naukowe i związkowe — reprezentacje lekarzy (ogólne, kas chorych i lekarzy dentyków), wzorce i korzenie (doktor Piłsudski, lekarze wojskowi), izby lekarskie I kadencji (1923–1925) — tradycje, programy i działalność, sprawy lekarzy dentyków i stomatologów, relacje lekarzy i pacjentów, dalej — izby lekarskie II kadencji (1926–1928) — stosunki między samorządem lekarskim i administracją państwową, lekarzy połowy lat dwudziestych, dalsze losy kasy chorych, kształcenie i dokształcanie, początki powstawania lekarskiego kodeksu deontologicznego i czasopisma lekarskie. Pierwszą część kończy podsumowanie.

Druga część „Lekarze i służba zdrowia w dziesięcioleciu (1929–1939)” zaczyna się wykładem o lekarzach tego okresu. Następują rozdziały o ubezpieczalniach i lecznictwie ubezpieczeniowym, izbach lekarskich kadencji III (1929–1931) i IV (1932–1934), nowych ustawach i rozwiązaniach praktycznych, o lekarzu domowym,

o izbach lekarskich V kadencji (1935–1939) i o powstaniu izb lekarsko-dentystycznych. Osobne rozdziały są poświęcone profesorowi Mieczysławowi Michałowiczowi — jego walce o godność lekarską i o „chleb dla Judy-me”. Ostatni rozdział przedstawia bilans dwudziestolecia 1918–1939 z uwzględnieniem ostatniej ustawy zdrowotnej II RP i podsumowania.

„Aneks — ślady pamięci” opisuje: „Szpital, którego nie ma” (Szpital Ujazdowski), „Pomnik, którego nie ma” (pomnik lekarza denta Edwarda Wittiga) i „Październik 1939 — wejście Schrempfa” (kres działalności przedwojennej Naczelnej Izby Lekarskiej). Tekst „Lekarze uczestnicy i świadkowie wydarzeń” to alfabetyczny wykaz ich biogramów (13 stron).

Na wielkie uznanie zasługuje zestawienie bibliografii (18 stron): opracowania ogólne, monograficzne, szczegółowe i nader liczne artykuły prasowe (w dziennikach urzędowych — w tym izb lekarskich i lekarsko-dentystycznych oraz w 13 czasopismach lekarskich. Każda część książki ma na końcu liczne przypisy. W książce znajdują się liczące po 16 stron trzy grupy ilustracji, odtwarzające z dawnych źródeł przede wszystkim podobizny osób.

Zasługami wydawcy są: biały papier, logiczna dyspozycja, zróżnicowana czcionka (wyróżniająca m.in. tytuł i podtytuły, cytaty i składy władz różnych izb lekarskich). Okładka kartonowa półsztywna, lakierowana, w sepii.

Cenne dzieło dokumentuje i interpretuje wiele liczbowych i jakościowych aspektów medycyny lat międzywojennych. Dotyczy to ówczesnych potrzeb zdrowotnych społeczeństwa, sytuacji służby zdrowia i lekarzy (m.in. ich kształcenia, specjalizacji, praktyki) i organizacji lekarskich (izby lekarskie, sądy i in.) — ich zadań, działalności i losów.

Treść książki powinna zainteresować historyków medycyny i służby zdrowia, a także wszystkie instytucje i osoby zajmujące się sprawami lekarzy i służby zdrowia.

HENRYK GAERTNER